

SLOVENSKÝ KULTÚRNOHISTORICKÝ KALENDÁR – VÝROČIA, VÝZNAMNÉ DNI, TÝŽDNE, DEKÁDY A SVIATKY V OKTÓBRI A NOVEMBRI 2010

Osobnosti a udalosti

OKTÓBER

* **1. 10. Medzinárodný deň hudby** (UNESCO, vyhlásený r. 1974, pripomínaný od r. 1975).

* **1. 10. Medzinárodný deň lekárov.**

* **1. 10. Medzinárodný deň starších ľudí** (OSN, v. 1990, p. 1991).

* **1. 10. Svetový deň cyklistiky.**

* **1. 10. Svetový deň úsmevu** (p. 1999).

* **1. 10. Svetový deň vegetariánov** (v. 1977, p. 1978).

* **1. 10. 1975** zomrel v Banskej Bystrici **Fedor Klimáček** (nar. 26. 2. 1913 v Ružomberku), maliar, grafik, ilustrátor, učiteľ kreslenia na viacerých stredných školách na Slovensku, riaditeľ Slovenského nakladateľstva detskej knihy v Bratislave a vysokoškolský pedagóg v Bratislave, Martine a Banskej Bystrici; maľoval krajinárske a žánrové motívy z pracovného a mestského prostredia, venoval sa ilustrácii mládežníckych časopisov (*Ohník, Zornička, Včielka*), kníh pre deti a mládež (F. Král: *Čenkovkej deti*, A. S. Puškin: *Rozprávka o rybárovi a rybke*, M. Rázusová-Martáková: *Povedačky*, a i.) a novinárskej kresbe; v kresbách vychádzal z princípov realistického výtvarného názoru; jeho maliarske diela sú zastúpené v zbierkach SNG a v galériách v Liptovskom Mikuláši a Banskej Bystrici – 35. VÝROČIE ÚMRTIA.

Obálka knihy R. Mórica od F. Klimáčka

* **2. 10. Medzinárodný deň nenásillia** (v. a p. 2007).

* **2. 10. Svetový deň hospodárskych zvierat** (p. 1982).

* **3. 10. 24-hodinový deň komiksov.**

* **3. 10. Medzinárodný týždeň pešej chôdze do školy** (2000).

* **3. 10. 1845** narodil sa v Hodrušiči-Hámroch **František Richard Osvald** (zomrel 14. 4. 1926 v Trnave), cirkevný hod-

nostár, vydavateľ, redaktor, publicista – 165. VÝROČIE NARODENIA.

* **4. 10. Medzinárodný deň školských knižníc** (p. 1999).

* **4. 10. Svetový deň ochrany zvierat – Sviatok sv. Františka z Assisi**, patróna ochrancov prírody, zvierat a vtákov.

* **4. 10. Svetový deň ľudských sídel** (v. 1985, p. 1986) – **Svetový deň architektúry** (p. 1996).

* **4. (do 10. 10.) Svetový týždeň vesmíru** (v. 1999, p. 2000).

A. Rudnay

* **4. 10. 1760** narodil sa vo Svätom Kríži (dnes Považany) **Alexander Rudnay** (zomrel 13. 9. 1831 v Ostrihome), kardinál, arcibiskup, osvietený vzdelanec, cirkevný a národný dejateľ, mecén, podporovateľ slovenského národného hnutia a rozvoja slovenskej kultúry; bol ostrihomským kanonikom (1805), rektorom kňazského seminára v Trnave a profesorom teológie (1806), titulárnym biskupom, ostrihomským generálnym vikárom, miestodržiteľským radcom (1805), sedmohradským biskupom (1816), ostrihomským arcibiskupom a primasom (1819), v roku 1828 ho pápež Lev XII. vymenoval za kardinála (z tých čias pochádza aj jeho výrok: „Slovák som, a keby som bol i na stolci Petrovom, Slovákom zostanem.“); bol členom a mecenášom Slovenského učeného tovaríšstva, založeného r. 1792 Antonom Bernolákom v Trnave, podporovateľom bernolákovcov a slovenského národného hnutia; na žiadosť panovníka (1820) sa presťahoval s kapitulou z Trnavy do Ostrihomu; bol stúpencom viedenského dvora; v Jelínkovej tlačiarňi v Trnave vydal knihu *Kázne príhodné, a iné, to gest 82 Reči duchovných od nebohého Arcibiskupa Ostrihomského w Krušovách nekdá prednesených a vlastnú Rukú spísaných* (1833) – 245. VÝROČIE NARODENIA (NO 15/2000, s. 9).

* **5. 10. Medzinárodný deň učiteľov** (UNESCO, 1994).

* **5. 10. Medzinárodný deň nájomníkov** (1986).

* **5. 10. Medzinárodný deň pešej chôdze** (p. 2000).

* **5. 10. 1980** zomrel v Prahe **Ján Roháč** (nar. 18. 6. 1932 v Nitríanskom Pravne), režisér, scenárista, priekopník humoru a dobrej zábavy v divadlách malých javiskových foriem; od roku 1957 pôsobil ako režisér v Divadle satiry – ABC, Semafor v Prahe,

uplatnil sa v oblasti hraného filmu (spolurežisér krátkej satirickej komédie *Konec jasnovidec*, 1957, a celovečerného filmu *Kdyby tisíc klarinetů*, 1964), režíroval program Laterny magiky pre Svetovú výstavu v Bruseli (1958) a program Kinoautomatu pre Expo '67 v Montreali, nakrútil viaceré úspešné televízne inscenácie; vynikol najmä ako režisér veľkých hudobno-zábavných kabaretných a revuálnych programov a preslávil sa najmä réžiami priekopníckych silvestrovských televíznych programov s populárnymi umelcami – 30. VÝROČIE ÚMRTIA.

* **6. 10. Deň obetí Dukly** (NR SR, pamätný deň).

R. Sloboda

* **6. 10. 1995** zomrel v Devinskej Novej Vsi (MČ Bratislava) **Rudolf Sloboda** (nar. 16. 4. 1938), slovenský spisovateľ, prozaik, divadelný a filmový scenárista, básnik, autor próz pre deti, filmový dramaturg a knižný redaktor; napísal romány *Narcis* (1965), *Britva* (1967), *Sedé ruže* (1969), *Romaneto don Juan* (1971), *Hudba* (1977), *Vernosť* (1979), *Druhý človek* (1981), *Rozum* (1982), *Stratený raj* (1983), *Uršula* (1987), *Rubato* (1990), *Krv* (1991), *Jeseň* (1994), zbierky poviedok *Uhorský rok* (1968), *Hlboký mier* (1976), *Dni radosti* (1982), *Pánsky flám* (1986), *Útek z rodnej obce* (1992), *Jeseň* (1994), básnickú zbierku *Večerná otázka vtákov* (1977), eseje *Pokus o autoprét* (1988), *Herečky* (1995) a po smrti vyšli jeho *Listy a eseje* (2004); napísal scenáre divadelných hier *Vojna s malým Holandskom* (1965), *Armagedon na Grbe* (1993) a *Macocha* (1995) a filmov *Milosrdný čas* (1973, réžia O. Krivánek), *Prerušená hra* (1979, r. J. Režucha) a *Karline manželstvo* (1980); posmrtné mu vyšiel nedokončený román *Pamäti* (1996), pôvodne stratený román, nájdený v Poľsku s názvom

Nové vydania debutu R. Slobodu Narcis a jedného z jeho najvýznamnejších románov Rozum

Láska (2001) – 15. VÝROČIE ÚMRTIA (NO 7/2005, s. 7).

* 7. 10. 1810 zomrel v Novom Meste nad Váhom **Ondrej Plachý** (nar. 18. 1. 1755 v Zemianskom Vrbovku), náboženský spisovateľ, organizátor, vydavateľ, publicista – 200. VÝROČIE ÚMRTIA.

* 8. 10. Svetový deň humanitárnych akcií.

* 9. 10. **Medzinárodný deň doručovateľských novin** (p. 1999).

* 9. 10. **Svetový poštový deň.**

* 9. 10. **Svetový deň vajec** (v. 1996).

* 9. 10. 1920 narodil sa vo Vrábľoch

V. Záborský

Viliam Záborský (zomrel 5. 2. 1982 v Prahe), divadelný a filmový herec, javiskový a televízny recitátor, člen činohry SND (1940 – 1980), pedagóg na VŠMU v Bratislave, kde sa venoval javiskovej reči, o ktorej napísal priekopnícke skriptá, predseda Zväzu slovenských dramatických umelcov (1972 – 1982); v rozhlase a televízii spopularizoval diela viacerých klasikov i súčasných básnikov – 90. VÝROČIE NARODENIA.

* 10. 10. **Európsky deň depresie** (p. 2004).

* 10. 10. **Európsky deň proti trestu smrti** (Rada Európy, v. 2007).

* 10. 10. **Medzinárodný deň zborového spevu** (v. 1990).

* 10. 10. **Svetový deň duševného zdravia** (Svetová federácia duševného zdravia – WFMH, WHO, 1992).

* 10. 10. **Svetový deň proti trestu smrti** (Svetová koalícia proti trestu smrti – WCADP, v. 2003).

* 10. 10. Svetový týždeň pralesov.

* 11. 10. **Deň solidarity s politickými väzňami v Juhoafrickej republike** (OSN, v. 1976).

* 12. 10. **Svetový deň Arktídy** (p. 2002).

* 12. 10. **Svetový deň zraku** (2000).

* 13. 10. **Medzinárodný deň za zredukovanie prírodných katastrof** (v. 1989, p. 1990).

* 13. 10. 1950 zomrel v Prahe **František Švantner** (nar. 29. 1. 1912 v Bystrej), prozaik, najvýznamnejší predstaviteľ naturalizmu – 60. VÝROČIE ÚMRTIA.

* 14. 10. **Svetový deň normalizácie** (v. 1970).

* 15. 10. **Deň bielej palice** (Svetová únia nevidomých – WBU, v. 1964).

* 15. 10. **Svetový deň vidieckych žien** (v. 1995).

* 15. 10. **Svetový deň umývania rúk** (1964).

* 15. 10. 1935 narodil sa v Bratislave **Ivan Mistrík** (zomrel 8. 6. 1982 tamže), herec – 75. VÝROČIE NARODENIA.

* 16. 10. **Svetový deň výživy (aj potravy)** (OSN, v. 1980, p. 1981).

* 16. 10. **Svetový deň chrbtice** (Svetová spoločnosť pre zdravú chrbticu – WSS, p. 2000).

* 16. 10. **Deň šéfov.**

* 17. 10. **Medzinárodný deň za odstránenie chudoby** (OSN, v. 1992, p. 1993).

* 17. 10. **Svetový deň úrazov** (p. 2000).

* 18. 10. **Celosvetový deň proti bolesti** (Medzinárodná asociácia pre štúdium bolesti – IASP, Európska federácia pobočiek IASP, WHO, p. 2004).

* 18. 10. **Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci** (Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci – EASHW, p. 1996 – 1998, 2000).

* 18. 10. **Európsky týždeň proti bolesti** (Európsky parlament, Medzinárodná asociácia pre štúdium bolesti – IASP, p. 2001).

* 18. 10. **Svetový deň menopauzy** (Medzinárodná spoločnosť pre menopauzu – IMS, p. 2000).

* 18. 10. **Sviatok sv. Lukáša**, patróna umelcov a maliarov, lekárov a chirurgov.

* 18. 10. 1875 zomrel v Revúcej **Samuel Ormis** (nar. 1. 7. 1824 tamže), pedagóg, ľudovýchovný pracovník, spisovateľ – 135. VÝROČIE ÚMRTIA.

* 20. 10. **Svetový deň osteoporózy** (WHO, Medzinárodná nadácia osteoporózy – IOF, p. 1997).

* 20. 10. Stredoeurópsky deň stromov.

* 21. 10. **Deň pôvodných odrôd jablák** (p. 1991).

* 21. 10. 1750 narodil sa v Častej **Juraj Fándly** (zomrel 7. 3. 1811 v Ompitáli), spisovateľ, národný buditeľ – 260. VÝROČIE NARODENIA (NO 16/2000, s. 7).

* 22. 10. **Medzinárodný deň porozumenia koktavosti** (Medzinárodná asociácia balbutikov – ISA, Európska liga asociácií balbutikov, p. 1998).

* 22. 10. 1915 predstaviteľia Slovenskej ligy v Amerike (A. Mamatey, I. Daxner) a Českého národného združenia uzavreli v Clevelande prvú dohodu amerických Slovákov a Čechov o spolupráci v čase prvej svetovej vojny s názvom **Clevelandská dohoda**, ktorej text navrhlo České národné združenie; dohoda považovala za hlavný cieľ získanie samostatnosti českých krajín a Slovenska a spojenie českého i slovenského národa vo federatívnom zväzku s úplnou národnou autonómiou Slovenska, vlastným snemom, vlastnou štátnou správou a so slovenským štátnym jazykom – 95. VÝROČIE UZAVRETIA.

* 22. 10. 1885 zomrel v Drienčanoch **Pavol Dobšínský** (nar. 16. 3. 1828 v Slavovciach), folklorista, básnik, prekladateľ, literárny kritik, publicista – 125. VÝROČIE ÚMRTIA.

28. 10. **Deň vzniku samostatného česko-slovenského štátu.**

* 24. 10. **Svetový deň mislí** (aj Svetový misijný deň, Misijná nedeľa, v. 1926).

* 24. 10. **Svetový deň informovanosti o rozvoji** (OSN, v. 1972, p. 1973).

* 24. 10. **Deň Organizácie Spojených národov** (OSN, p. 1948).

* 24. 10. **Týždeň za odzbrojenie** (OSN, p. 1978).

* 25. 10. **Európsky deň občianskeho práva** (Európska komisia, RE, v. 2002, p. 2003).

* 25. 10. **Svetový deň cestovín** (International Pasta Organisation, p. 1998).

* 25. 10. **Európsky deň občianskeho práva** (EK, RE, v. 2002, p. 2003).

* 26. 10. **Deň osvetových pracovníkov.**

* 27. 10. Svetový deň audiovizuálneho dedičstva (**UNESCO, v. 2005**)

* 27. 10. **Deň černošskej tragédie** (NR SR, pamätný deň).

* 28. 10. **Deň vzniku samostatného česko-slovenského štátu** (NR SR, pamätný deň).

L. Štúr na obraze B. Klemensa

* 28. 10. 1815 narodil (29. 10. bol pokrstený) sa v Uhrovci **Ludovít Štúr** (zomrel 12. 1. 1856 v Modre), národný buditeľ, politik, filozof, historik, jazykovedec, estetik, učiteľ, spisovateľ, básnik, publicista, novinár, redaktor a pedagóg, najvýznamnejší predstaviteľ slovenského národného života a vedúca osobnosť slovenského národného obrodenia v polovici 19. storočia, kodifikátor slovenského spisovného jazyka založeného na stredoslovenských nárečiach (okolo 1843), jeden z vedúcich účastníkov Slovenského povstania v rokoch 1848 – 1849 a poslanec uhorského snemu za mesto Zvolen v rokoch 1848 – 1849 – 195. VÝROČIE NARODENIA (NO 17/95, s. 6; monotematické číslo NO 24/1995 o L. Štúrovi).

* 29. 10. **Deň narodenia L. Štúra** (NR SR, pamätný deň).

* 29. 10. **Svetový deň psoriázy** (International Federation of Psoriasis Association – IFPA, WHO, p. 2004).

* 30. 10. **Výročie Deklarácie slovenského národa** (NR SR, pamätný deň).

* 31. 10. **Svetový deň sporenia** (v. 1924; OSN v. 1989).

* 31. 10. **Deň reformácie** (NR SR, pamätný deň).